

Arnhem, vrijdag 16 september 2016

Conferentie Bridge to the Future 2016 over ‘Vrouwen en Oorlogsgeweld’

Openingstoespraak Mr. Geert Corstens voorzitter Stichting War Requiem – Bridge to the Future

Onze Stichting War Requiem – Bridge to the Future houdt vandaag haar 11^e conferentie. We voelen ons geïnspireerd door de positieve en hartelijke reacties van zovelen over het thema Vrouwen en oorlogsgeweld. We heten u allen van harte welkom. Ik noem in het bijzonder degenen die straks hier gaan plaatsnemen, onder wie mevrouw Hebe Kohlbrugge. Ik ben ook blij dat we een aantal scholieren en studenten in ons midden hebben.

De laatste weken stond de positie van vrouwen nogal eens in de belangstelling. Er zijn heel weinig vrouwen in de top van het bedrijfsleven. Er is nog maar één vrouwelijke fractievoorzitter in de Tweede Kamer. Maar –dit ter relativering- vrouwen zijn voorzitters van Eerste en Tweede Kamer. In 2015 won een vrouw de Nobelprijs voor literatuur: Svetlana Alexijevitsj. Haar bekendste boek kreeg in het Nederlands de titel “De oorlog heeft geen vrouwengezicht”. Ik citeer een aangrijpende passage: “Alles wat we weten over de oorlog weten we via mannen, dat was duidelijk. We zitten vast in mannenvoorstellingen en mannengevoel over de oorlog. In mannenwoorden. Vrouwen zwijgen. Niemand, behalve ik, had ooit iets aan mijn oma en moeder gevraagd. Ook niet aan de vrouwen die aan het front waren geweest. Als die ineens over vroeger gingen praten, vertelden ze niets over hun eigen vrouwenoorlog.”

Alexijevitsj laat zien dat vrouwen niet alleen slachtoffers, maar ook strijders zijn. Die rol kunnen ze vervullen aan de kant van het verzet maar ook in terroristengroeperingen, zoals we bij de RAF, de Rote Armee Fraktion, bijvoorbeeld zagen: het waren niet alleen mannen. Het leek het bestuur van de Stichting War Requiem- Bridge to the Future een goed idee dit jaar eens speciaal aandacht te besteden aan rollen van vrouwen in en bij oorlogsgeweld.

Onze oprichtster, Sophie Lambrechtsen, was de dochter van Kate ter Horst-Arriëns, een moedige vrouw die zich het leed van soldaten aantrok. We zijn gevestigd in Arnhem, de stad van een belangrijke verzetsstrijder: Marga Klompé.

Prof. Marjan Schwegman hield bij haar afscheid als directeur van het NIOD een rede waarin zij opkwam tegen het beeld dat vrouwen in het verzet slechts ondergeschikte rollen vervulden. Zij strijdt tegen dit onrechtvaardige vooroordeel. Svetlana Alexijevitsj heeft het vaak over vrouwen als klassieke strijders, als schieters. Prof. Schwegman spreekt over verzetsstrijders. Zo'n verzetsstrijder was Hebe Kohlbrugge. We zijn ontzettend blij dat we haar in ons midden hebben. Heikelien Verrijn Stuart, bekend van haar verslaggeving rondom het Joego-Slavië-tribunaal en het Internationaal Strafhof, zal haar en Prof. Schwegman dadelijk gaan interviewen.

Vervolgens zal Prof. Miriam van Reisen een algemene inleiding over de verschillende rollen van vrouwen in oorlog en verzet houden. Vrouwen zijn niet alleen slachtoffers. Zij zijn ook strijdsters en kunnen, misschien beter dan mannen, de gemeenschap weer samenbrengen en vijandelijkheden stoppen. Zij zit op de Marga Klompé-leerstoel in Tilburg. Prof. van Reisen is ook bekend van haar bemoeienissen met het conflict in Eritrea. Zo zitten we meteen midden in het heden en de toekomst. De stichting probeert vooruit te kijken.

Na die voordracht zal Heikelien Verrijn Stuart twee jonge vrouwen interviewen die ervaring hebben opgedaan met vrouwen in hedendaagse conflicten. Alexa Ter Horst was met Artsen zonder grenzen werkzaam in onder andere Sri Lanka en Congo. Ze zag volgens onze oprichtster Sophie Lambrechtsen nog meer ellende dan haar grootmoeder, Kate Ter Horst. De journaliste Brenda Stoter was en is werkzaam in het Midden Oosten. Door mee te werken aan deze conferentie hoopt zij meer inzicht te geven in het leven van vrouwen en kinderen in het Midden-Oosten, en bewustzijn te creëren voor de (indirecte) gevolgen van oorlogen.

Na deze interviews gaat de fotografe Mona van den Berg spreken over enkele van de foto's die hier hangen. Zij werkte en werkt in het Midden Oosten.

Dan volgt een pauze. Daarna krijgt het militaire element aandacht. Luitenant-kolonel Esmeralda Kleinreesink was hoofd luchttransportplanning voor de NAVO in Afghanistan. Zij schreef over haar ervaringen een boek onder de titel *Officier in Afghanistan*. Naast haar wordt luitenant-kolonel Alwin van de Boogaard geïnterviewd. Hij was tien jaar werkzaam in Burundi, onder andere als adviseur van de Burundese minister van defensie. Hij heeft zich toegelegd op de rol van vrouwen in post-conflict-situaties. Volgens hem denkt het Westen te vaak dat een conflict is opgelost als er een vredesverdrag is. De realiteit is anders. Mannen komen getraumatiseerd thuis en reageren daar weer gemakkelijk met geweld.

Aan het slot van de conferentie zal minister Koenders spreken. We zijn blij dat ook hij, oud-Arnhemmer, komt. Hij schreef samen met zijn collega Ploumen een brief aan de Tweede Kamer over Vrouwen, Vrede en Veiligheid. Die brief is geschreven vanuit de visie dat volwaardige deelname van vrouwen essentieel is voor duurzame vrede. Deze week gaf minister Koenders te kennen dat hij graag zijn Britse collega Boris Johnson zou mee brengen. Dat aanbod hebben wij graag aanvaard. Minister Johnson zal voorafgaand aan minister Koenders kort spreken.

En daarmee is de conferentie geopend en kunnen we met het eerste onderdeel beginnen.